

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Kvædinger eller Smaakvad

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Kvædinger eller Smaakvad", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 274. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1815_251-txt-shoot-idm7730.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Kvad til Dannerkongen

Frederik hiin Sjette

paa Hans Fødselsdag

den 28 Januar 1812.

Amicus Socrates, amicus Plato, magis amica veritas.

²⁷⁶
1

277 **V**il paa Din Dag, o Fredrik, Du tilstæde
En Landsbyskjald i Kongesal at træde?
Ei er hans Kvad et Væv af glatte Ord,
Og Smigervisen kan han ikke sjunge,
Opvoxet er han i det gamle Nord,
Og Sandhed han indviet har sin Tunge.
Ja visselig, i Fredriks Kongehald
Hver sanddru Mand, da og hver sanddru Skjald,
Som ei sin Konges Majestæt vil glemme,
Indgange tør og røre frit sin Stemme.
Med dobbelt Mod jeg vandre maa min Gang
Paa Høitidsdagen til de gyldne Sale,
Thi ikkun det forkynde skal min Sang,
At Sandhed tør til Dannerkongen tale.

2 Jeg takker først, o Drot, Dig som en Søn,
Og dobbelt er den Tak, jeg her Dig yder:
Du hørte en graahærdet Oldings Bøn,
Og gjennem mig hans Takkestemme lyder.
278 Han gik, o Konge, for Dig selv at staae,
Og vist jeg veed, at allerhelst Du hørte
Den simple Tak, udtrykt i Ord heel faae,
Fra gamle Tunge, der sig kraftig rørte
I Herrens Tjeneste til hellig Id;
Fra Tungen, som i Femte Fredriks Dage
Begyndte tro fra høie Stoel at lære:
Man Gud skal frygte og sin Konge ære.
Alligevel min Tak jeg Dig maa bringe,
Og lade høit den fra min Harpe klinge;
Thi kun da Sandhed for Din Trone vandt,
Jeg Naade for Dit Kongeøie fandt;
Da Hoben raabte over mig: korsfæst!
Du mig lod vie til en Herrens Præst.
Selv om kun Faa min Tale vilde høre,
Saalænge Herrens Aand mig stander bi,
Jeg kraftelig skal Pæn og Tunge røre
Om hvad saa tit blev nævnet Sværmeri:
Om Troe paa Ham, som for os stred og leed,
Den Kongers Konge i al Evighed,
Om kristen Tro, som skjænker Lyst og Mod
Til for sin Konge og sit Fædreland,

Paa faste Val og paa den grønne Strand,
At offre villig baade Liv og Blod.

3 279 Min anden Tak jeg ei mig tør tilegne,
Men bærer den paa Videnskabens Vegne,
Dog, hvis mit Haab i Tiden kan bestaae,
Jeg og *som Præst* Dig takke kan og maae.
Jeg skuer tre Aarhundreder tilbage
Paa Luthers og hin vise Fredriks Dage;
Da gik det alt, som nu det monne gaae,
At Christus Selv man over Skuldre saae,
Og meente vist, det var hin største Ære,
At kunne Ham i Liv og Død undvære;
Men Gud ved Fredrik udi Vittenberg
Sig skabte pludselig et Zions Bjerg;
I Urtegaarden Han hvert Muldvarpskud
Sin Luther lod med Spaden jevne ud,
Og planted i det spredte Muld et Træ,
Som, mens i Syden under hede Vinde
Hver Tulipan man hurtig saae forsvinde,
Bar Blomst og Frugt og skjænked Norden Læ.
Kun under denne Stammes brede Skygge
Opvoxte Kraft igjen paa Eng og Fjeld;
Kun under den sig Fredrik kunde bygge
En Kongeborg til Tvillingrigets Held.
Ja, Konge, det kan Saga dristig mæle,
Og svæve om Dig dine Fædres Sjæle,
De sande maa: at det var Jesu Tro,
Som dem og Folket skjænked Kraft og Ro.
280 Det aftnes brat og Dagen monne helde,
Hist synker Solen mellem Norrigs Fjelde;
Paa Danmarks Eng det sære Farveskjær
Forkynder høit at Aftenen er nær,
Og Norrigs Fjelde, som end tykkes gløde,
Beskinnes kun af sidste Aftenrøde;
Et Huus Du reiser paa det høie Bjerg,
O, gid det vorde maa et Vittenberg!
Dog, Konge, kun de Tider, som forgik,
Oplade nu sig for et Seerblik,
Og naar det vil i Fremtids Løndom stirre,
Da monne Synerne sig brat forvirre.
Kun Han, der nævner de uvordne Ting,
Som alt de saaes udi Tidens Ring,
Kun Han det veed, om fra det Huus Du bygger,
I Tidens Løb et Lys skal straale ud,
Som kan betvinge Nattens fæle Skygger,
Og vidne aabenbar om Lysets Gud.
Men det er vist, at naar paa høie Fjeld
Er ved din Haand opreist den høie Skole,
Du har betalt med Danmarks gamle Gjæld
Den stærkeste af dine Kongestole.
I gammel Tid var Norrig Nordens Tunge,
Og Danmark var dets stærke høire Haand.
Hel liflig kunde Norrigs Skjalde sjunge,
Mens Danmarks Kjæmper spændte stærke Baand
281 Paa brede Hav og snoed dem om Lande.
Da Haralds Knebel kom i Norges Mund,
Da flygted Tungen over brede Vande,
Og rørte sig i Norrigs Maal en Stund,
Kun slet til Kvad, men kostelig i Sage
Om Daad i Fortids og i Samtids Dage.
Vel paa sin Gjæld for Islands Pergament
Betalte stundom Dannemark med Prent,
Ja skylder ei en Hvid af Hovedstolen;
Men som det Nordens Frænder vel anstaaer,
Sit gamle Laan tilbage Norge faaer

Med Renters Rente nu i Hovedstolen;
At Fredrik bygger den er Ret og Stort,
Men Danmark ogsaa har den mulig gjort.
Nedknæl, o Norrig, kun paa dine Fjelde!
See ei saa stolt paa Daners jevne Mark!
Thi det kan Saga dog med Sandhed melde,
At du er reddet i den danske Ark.
Da Sydens Syndflod vilde Norden hæрге,
Kun lidt da hjalp dig dine høie Bjerge,
Og du da kun betaler gammel Gjæld,
Om Arken nu skal strande paa dit Fjeld.
Hvad var du vel, da Danmarks Christian
Opsendte Biblen til dit Klippeland?
Hvor var da dine gamle Heltedage,
Hvoraf du tit dig end gjør alt for stor!
282 Mon selv du Skyggen havde da tilbage?
Hvor var et *Bergen* uden dit i Nord?
Hvor mange Sønner havde du at sende
Til Vittenberg for Nordens Lys at tænde?
Hvor var din Adel med sin Kraft og Bram?
Hvor var din Norby og hvor var din Skram?
Hvor var din Trolle og hvor var din Brade?
Hvor havde dine Skjalde deres Stade,
Mens Tavsen og imedens Arbo sang,
Ja selv da Kingos Davidsharpe klang?
I Graven laae de og i Islands Sage,
Dog Nogle og i Tidens sidste Dage.
Saa tak da Gud, at ved saamangt et Savn,
Han mild oplod dig Danmarks Søsterfavn!
Hun som en Skjoldmø for din Odel stred,
Hun deelte med dig al sin Daad og Ære,
Hun saaed Kraft og skaffed Spiren Fred,
Da igjænfødt i dig blev Christi Lære;
Hun i din Kirke sang til hellig Lyst,
Hun dine Sønner ammed ved sit Bryst,
Og at saa vel de trivedes derefter,
Jo vidne kan, at Dien havde Kræfter.
Om stærkere nu er din voxne Æt
End Ammen blevet, har den derfor Ret
Til bitter Spot og til saa høit at prale.
Som om langt bedre udi dine Dale
283 Den kunde voxet ved sit Mos og Bark,
End her ved saftig Brød i Dannemark?

- 4 Du veed det, Norrig, eller kan det vide;
Med Fryd jeg sjunger om din Helteold,
Jeg har det Haab, at medens Sekler skride,
Din Klippevæg skal vorde Troens Skjold;
At, som din Løve med sin Hellebaar,
Du kjæmpelig skal staae i mange Aar,
Og vogte Kvisten som af Livets Rod,
Skal høit opvoxe ved din Klippesod,
At vise Ord og Kvad af egne Skjalde
Skal lystelig i dine Klipper gjalde.
Vist ei af Nid, ei for at yppe Kiv,
Jeg minder dig om dit og Danmarks Liv;
Men skal dit Bryst og skal din Skole vorde
Det Herrens Tempel som er min Attraa,
Din Hovmod du maa jage først af Gaarde,
Og midt i Kraften maa du kjærlig staa.
I Ydmyghed du maa af Saga lære
Hvad Gud har gjort og give Ham sin Ære.
Du lære skal af Sagas Mindebog
At Danmarks Spiir var intet Trældomsaa,
At smuldret var blandt Fjeldene din Trone,
Før danske Løve fik den norskes Krone;

284At Danmarks *Hjerter* ei var kolde Tegn,
Men at dets Skjoldmænd var dit trygge Hegn,
Til selv du vaagned i den sidste Old,
Og fik en *Vildmand* i din Tordenskjold;
Indtil du fik, om ingen Kæmpeskjald,
Et Kæmpedigt dog i dit Fredrikshald.
Du skal forstaa at førend *Hersleb* sad
Saa hæderlig i Sjællands Bisperad,
Før *Skjønning* prøvede Sankt Olafs Huus
At reise *aandelig* op af sit Grus,
Du havde Marmor til at reise Vægge,
Du havde Graner nok til Sparreværk,
Ja Hallen du med Kaabber kunde tække,
Af Jern og lave den en Port heel stærk;
Du havde Fyr til Borde og til Stole,
Men havde du og *Lærde* til din Skole?
Ei norsk den var og norsk var ei dens Hæder,
Naar ikke Nordmænd prydede dens Sæder,
Og siig mig, har i trende Seklers Rad
Du Mage havt kun til det Kløverblad,
Der blomstrer nu, som dit, i Danmarks Have,
Og kan dig skjænkes til en Faddergave?
Saa bøi da, Norrig, kun din stive Nakke,
Det Hæder er og ingen Skam at takke,
Ei ene *Ham* du takke bør og skal,
Som bygger Gud og Videnskab en Hal
285Paa dine Fjelde, nu, da først med Ære
De selv den mægte med Guds Hjelp at bære;
Men og med Ham hans milde Kongefædre
Du takke skal og udi Støvet hædre;
Thi viid at aldrig selv du Skole havde faaet,
Hvis ei i Kjøbenhavn til Skole du var gaaet.
Du takke skal, men ei derved dig skamme,
At Dannemark var dine Sønners Amme;
At de af hende lærte Herrens Frygt,
At Hun dem venlig lærte al sin Kløgt.
Det hende gik, som det mon Ammer gaae
De glemme tit at disse Gutter smaae
Af Herreæt, som Die de mon give,
Engang, vil Gud, skal store Herrer blive;
Men var det godt, ifald de vilde bukke
For Pattebarnet, mens det laae i Vugge?
Har nogen Prinds endnu det kunnet taale,
Undtagen Han, som alt i Vuggen bar
En Kongekrone med en Guddomsstraale?
En anden Vane Ammen ogsaa har,
Hun til den voxne taler stundum saa,
Som om endnu han udi Vuggen laa.
Om Danmark stundom saa har talt til dig,
Du voxne Nordmand, veed jeg ei saa lige;
Men det kan jeg, og det maa Ammen sige,
At stolt du est, om sligt forarger dig.
286End Eet jeg har at sige dig fra hende,
At vil du Ryggen til din Amme vende,
Vil du med hendes Sygdom drive Spot,
Da vidner Gud, det gaaer dig aldrig godt.

- 5 Ei, milde Konge, du fortørnes vil,
Fordi, imedens du var selv tilstæde,
Jeg glemte, som det lod, til Dig at kvæde,
Og talte længe ikkun Norrig til!
Du vil det ei, thi Du det mærked godt,
Jeg slog den Orm, som vilde sig indliste
I Dine høie Fædres Marmorkiste.
Hvad ogsaa før jeg prøvede engang,
Paa Høitidsdagen jeg i Sagasang

Et Sandheds Ord frimodig vilde sige
Til mine Brødre i Dit Tvillingrige;
Paaminde dem, at ikke List og Vold
Har sanket Løverne i Danmarks Skjold;
Men at den Gud, som haver Alt at raade,
Dem sanket har til fælles Hjelp og Baade;
*Dem varsle, at ei med vanhellig Haand
De løsne Knuden paa det skønne Baand,*
Paaminde dem, at ei i Tvist og Kiv
De øde Kraften, som de fik til Liv;
Men eftersom dem Gud vil Naade give,
Hinanden holde vechselvis ved Live.
287Paaminde dem jeg vil, som Frændeskjald,
At broderlig de knæle i din Hald,
Med Guld og Staal den støtte og den væрге.
Paa Danmarks Sletter, som paa Norrigs Bjerger,
For Gud og Norden jeg det vidne kan,
At Tvillingriget er mit Fædreland.

6 Dog, milde Konge, tør jeg dristig tale?
Ei Guldet kan opholde Kongesale
Og der vil Meer til Landets sikke Værn,
End Krud og Kugler, Folketal og Jern;
Dertil maa Tro, dertil maa Dyd og Kraft.
Ak, Ormen, der om Midgard trindt sig snoer
Ei med sin Edder har forskaanet Nord,
Den overskyller Engen som en Flod,
Og trænger ind i Urtens bløde Rod;
Mod stærke Fjeld den end forgjæves bryder,
Men strid den sig i Dalene udgyder:
Den heder *Vantro* og den heder Synd,
I frosne Kjær er under Isen Dynd.
O, denne Strøm, ei Bretlands Røvertrop
Som snarlig sluges af den *samme* op,
Det *Fjenden* er, som Dig og os mon true,
Den eneste, for hvilken Nord bør grue.
Din *Oldefader* ved et Kongebud
Den vilde drive af sit Rige ud;
288Det ei gik an, fordi det ikke kunde:
I stride Elv gaa Dæmninger tilgrunde;
Alt som en Stærk, der vogter sit Palads,
Kun viger for en Stærkere sin Plads,
Saa ogsaa her, skal ikke alt henrives,
Maa Strømmen af en anden Strøm fordrives.
O, hvilken Strøm kan dette vel formaa
Da Angerstaarer selv ei kan forslaa,
Af dem en Bæk i sjette Christians Dage
Vi svulme saae alt under Suk og Klage,
Den onde Strøm snart Bækken overvandt,
Og mangan Hyklertaare i den randt,
Hin Taaretids det krampetrukne Billed
I Evald vi med Taarer see fremstilled.
Saa er der da paa Jord slet intet Væld,
Hvorfra en Elv saa mægtig kan udspringe,
At den kan Edderstrømmen undertvinge,
Fordrive den fra Eng og Dal og Fjeld?
Jo visselig, den Elv er Kjærlighed,
Men Kjærlighed til hvad som *bliver ved*;
Thi Kjærlighed er og hin Edderelv
Til Verden og vort kiødelige Selv;
De tvende kun hinanden kan betvinge,
Thi begge de fra Hjerterod udspringe.
Hvor er den Nøgel og hvor er den Ring,
Som aabner Dørren for det Kildespring?
289Den *faste Tro paa Gud og Evigheden.*
Vi dunkelt mindes at vi den har havt,

Men alt i Faders Lænd vi den har tabt.
Vel raabte tit vor Jords de vise Mænd:
Vi i os selv har fundet den igjen,
De talte smukt om Gud og Tro og Dyd,
Og mange lytted til den Vakkre Lyd;
Men havde de den rette Nøgel fundet,
Hvorfor mon da de ei med den har kunnet
Oplade Hjertekamrets rette Dør,
Som de dog veed har været aaben før?
Hvi oversvømmes, mens de høiest prale,
Af Edderstrømmen baade Bjerg og Dale?
Hvi drukned Preussen i den priste Flod,
Hvis Dør den kloge Frederik oplod?
Hvi drukned Englands Aand i Klogskabs Hav?
Hvi synker Legemet og snart i Grav?
Fordi et Ord med sært forborgne Kræfter
Kun Nøglen giver som man leder efter,
Fordi de Vise paa den kloge Jord
Vil trylle Kraft i deres egne Ord;
Fordi det Guddomsord de stolt foragte,
Som Nøgelen til vore Fædre bragte
Og frelste dem fra Edderstrømmens Vold.

7 En Konge ei omskabe kan sin Old
Og det er Stort, naar den ham ei henriver,
290 Naar ei fortryllet af dens Lokkesang,
Naar ei forblindet Han dens Banner griber,
Og vier selv sit Folk til Undergang;
Naar selv han ærer Jesu høie Tro,
Og vil at Ordet skal i Kirken bo;
Naar Han, som Du den vantro Mand og Kvinde,
Dog søger dem, som Troens skjønne Baand
Afrystet har, med Lovenes at binde.

8 Saa hav da Tak, o Frederik hin milde,
For Det, Du gjorde og for Det Du vilde!
Til Kongens Alder lægge Herren Aar,
Og stærke Ham ihvor Han gaaer og staar,
Til Godt at ville og til Godt at virke,
Til kraftig at beskjærme *Christi Kirke*,
Saa Ingen, der for Tidens Afgud knæle,
Sig skal indsnige til at myrde Sjæle,
Men at i Nord den maa urokket stande,
Naar den nedbrydes rundt om Lande!

9 Gud tage naadig i sin Varetægt
Din fromme Dronning og Din ganske Slægt!
Han Dig stadfæste udi Kjærlighed,
I Liv og Død Han skjænke Dig sin Fred!!!

Tillæg.

Naar man læser disse Riim med Eftertanke, da vil man først eller sidst bemærke, at det bør ansees for meer end en Indgangs-Compliment, naar Rimet begynder saa;

Vil paa Din Dag, o Fredrik, Du tilstæde,
En Landsbyskjald i Kongesal at træde?

thi trohjertigt, uden al Pragt, og selv uden synderlig Velklang, i et lavt, mageligt Tonefald er Rimet heel igjennem. Det synes overalt, som jeg i dette Tidsrum var bange for, ved at bruge smukkere Vers, at falde ud af den christelige Sandheds Grundtone, en Frygt, der vel ei heller var saa ugrundet, og er maaskee endnu

ikke overflødig. Det er vist og saa, at ligesom Saga elsker den jævne pragtløse Stiil, saaledes elsker og Sagakvadet den lavmælede konstløse Tone, thi det er og skal jo være en Rimkrønike efter Tidens Leilighed. Dog herom dømme man, som man har Lyst, mig glæder det at have alt dengang talt de Sandheds Ord om Landets sande Nød og om det rette Frederiksværn, samt om Norges Stolthed, der siden er, desværre! alt for klarlig aabenbaret, men ogsaa dybt beskjemmet af Ham, som staaer de Hoffærdige imod og giver de ydmyge Naade. Det glæder mig at have talet saa om Norge, paa en Tid, da de Fleste lode sig af Ord indbilde, at det gamle Broderskab imellem Dannemark og Norge bestod end i sin fulde Kraft, paa 292en Tid, som Mottoet peger paa, Nordmænd vare mine bedste Venner i Dannemark, og just i samme Aandedræt, som jeg forkyndte mit store lyse Haab om Norges Høiskole, et Haab, der saa langt fra at nedslaaes af de Tidens Storme, der nu have rystet Bjergene, netop under dem, men ogsaa under Troens Skjold, groer og grønnes og knoppes, og vil snart udspringe i en Blomst, som skal lære Verden, at mit Haab havde Rod som duede. Det maa saa være, thi hvad jeg siden oftere gjentog, det sang jeg alt da til Norge:

– skal dit Bryst og skal din Skole vorde
Det Herrens Tempel, som er min Attraae,
Din Hovmod du maa jage først af Gaarde
Og midt i Kraften maa du kjerlig staae,
I Ydmyghed du maa af Saga lære,
Hvad Gud har gjort og give Ham Sin Ære
Du lære skal af Sagas Mindebog,
At Danmarks Spiir var intet Trældomsaaag.
At Danmarks Hjerter ei var kolde Tegn.

Det gik vore norske Frænder, som det gaaer os alle, skal vore kjære Feil udryddes, da maa Herren gjøre det med sine skarpe Vaaben; men Han er Herren, Han saarer og Han læger, og vee den som spotter med ham Herren haver slaget! slaget ei til Fald, men til Opreisning, ydmyget under Sin vældige Haand, for at ophøie ham i sin Tid; i Besørgelsens naadefulde Dage. Sørge og harmes maae vi vel, naar vi høre 293en Wedel Jarelsberg, og andre Vanartige skammelig belyve og bagtale Dannemark og vore faderlige Konger, men vi skal mindes, at saadanne Uslinger afskyes mellem ægte Nordmænd som mellem os.
